9

DISPUTATIO
EXHIBENS

PROBLEMATA QVAEDAM ANATOMICA,

Quam

ANNUENTE ARCHIATRO COELESTI

SUB MODERAMINE

IOH. ALBERTI SEBIZII,

MEDICINÆ DOCTORIS ET PROFESSORIS ORDINARII,
Dn. Præceptoris ſui atque Patroni omni obſervantia colendi

PUBLICE
Reſpondendo tuebitur

JOH. CAROLUS HAMMERER,
ARGENTORATENSIS.

Ad d. 23. Menſis ~~Decembr.~~ Jan.

ARGENTORATI,
Typis JOSIÆ STÆDELII ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

M. DC. LXIV.

QUÆSTIO PRIMA.

Quonam motu cerebrum moveatur?

MOveri cerebrum extrà omnem dubitationis aleam eſt poſitum. Hoc enim docet *Galenus cap. ult. lib. de organ. olfact.* & cum eo *Picolhom. Laurent.* horumq; imitatione recentiores alii. Oſtendit quoque idipſum ἀυτοψία. Effracto enim cranio detectiſque meningibus, manifeſtus cerebri deprehenditur motus. Imò in recens natis ita conſpicuè moveri cerebrum anteriùs obſervatur, ut oſſa ipſa, quæ molliſſima ſunt, eo tempore moveantur. Sed qualis hic ſit motus, naturalis, ne; an violentus, an animalis? diſceptatur. Item, an ſit totius cerebri? an partium? & ſi partium, an arteriarum? an meningum? an medullæ? controvertitur. *Galenus* namque *l.4. de differ. pulſuum cap.2.* ait, voluiſſe quoſdam ſolas membranas pulſare: alios cerebri tantùm corpus: nonnullos & cerebrum, & membranas. Sunt, qui animales tantùm ſpiritus, non cerebri corpus moveri contendant, id quod probant exemplò vertiginis: in qua omnia circumagi videntur ob turbulentum & inordinatum ſpirituum motum. Plerique credunt moveri cerebrum alieno motu, ſcilicet areriarum, proptercà, quòd motus ejus per vulnera non videatur diverſus à motu arteriarum, qui tamen diſſimilis aliquando conſpiceretur, ſi cerebrum innata vi moveretur. *Noſtra ſententia eſt*, motum, quo cietur cerebrum, animalem non eſſe, quia non ſitus eſt in noſtra poteſtate: neque eundem excitare, aut inhibere neque intendere aut remittere pro libitu noſtro illum poſſumus. Neque etiam vio-

ſentum eſſe credimus, quoniam ſecundùm naturam ſe habet, & fieri ſolet in omnibus, quouſq; vivunt. Nullum autem violentum eſt diuturnum. Relinquitur ergò, illum merè naturalem eſſe, fierique à principio interno, non ab arteriis: ſic enim aliæ quoque partes, & minores, & leviores cerebro, ad arteriarum ſuarum motum, lien inprimis, qui numeroſas habet, atque effatu dignas arterias, moverentur: quod tamen dicere, eſſet ridiculum, ſed vi quadam innata cerebriq; ſubſtantiæ medullari conceſſa, eum in finem, ut in dilatatione aër recipiatur pro ſpirituum animalium generatione & ventilatione: in contractione verò excrementa cerebri fuliginoſa expellantur, ſpiritus purgentur, & deferantur à prioribus ad ultimum ventriculum.

QUÆSTIO II.

Num cranium propter oculos: an hi propter illud conſtructi?

Diligenter hìc diſtinguendæ ſunt duæ quæſtiones, quæ ſæpiùs confunduntur. 1. Utrum caput oculorum, an cerebri causâ ſit fabricatum: 2. Num caput propter oculos, an verò propter cerebrum in celſiſſimo ſit poſitum loco? *Ad priorem* quæſtionem reſpondetur: caput, ſive cranium, ſolius cerebri gratiâ primariò conſtructum eſſe. Hujus enim veluti galea eſt, domicilium & propugnaculum. Cùm enim cerebrum membrum ſit nobiliſſimum, molliſſimum, & in celſiſſimo loco, qui omnibus expoſitus eſt injuriis, collocari debuerit, meritò continens durum, firmum atque ſolidum, quale cranium eſt, requirebat. *Ad ſecundam* dicitur, caput ſitum obtinere editiſſimum, primariò quidem propter oculos: ſecundariò autem propter reliquorum ſenſuum commoditatem. Propter oculos quidem: quoniam oculi ſunt veluti ſpeculatores, qui cominùs atque eminùs ſalutaria & noxia videre debent: illa ut ſequamur: hæc verò ut fu-

ut fugiamus. Cùm ergò collocandi eſſent in loco celſiſſimo, in eodem etiam ponendum erat cerebrum: & per conſequens etiam hujus continens, nimirùm cranium. Ratio eſt: quoniam videndi vis requirebat nervos valdè molles & cavos. Tales autem ruptioni fuiſſent obnoxii, ſi cerebrum longè ab oculis fuiſſet diſſitum. Breves ergò eſſe debuerunt, & propterea cerebro vicini. Propter aliorum verò ſenſuum commoditatem, quoniam vox ex alto auditur meliùs: olfactus quoque aſcendentem vaporem commodiùs excipit, quàm deſcendentem. Addamus & rationem ſitus hujus tertiam: quia principes facultates ab alimenti officinis, ex quibus tetri odores, & crebri halitus ſuſcitantur, plurimùm diſtare debuerunt. Eſt ergò caput factum propter cerebrum: ut illius eſſet propugnaculum. Eſt verò ſituatum in loco eminentiſſimo, non propter cerebrum: ſed propter oculos: qui celſum poſtulabant locum, & molles excavatoſq; nervos: qui vicini eſſe cerebro tanquã principio ſuo debuerunt: ne ſi per longas irent vias, facilè frangerentur. Oculi autem conditi ſunt ſalutis & incolumitatis gratiâ corporis totius, omniumque ejus partium: quoniam vident ſalutaria pariter & noxia: Illa ut perſequamur: hæc verò ut declinemus & fugiamus.

QUÆSTIO III.

Quænam ſit cauſa miræ aurium & palati, linguæ ac laryngis συμπαθείας?

Συμπάθειαν harum eſſe partium inde oſtenditur: quoniam ſi ſcalpello auris tympanum vellicetur, ſicca ſtatim excitatur tuſſis: ſurdaſtri quoq; omnes ægrè loquuntur, & per nares vocem reddunt. Hujus verò συμπαθείας cauſæ ſunt duæ; prior ad nervum refertur auditorium: poſterior ad cananiculum quendam ab auribus ad palatum tendentem. Nervus

 quin-

quintæ conjugationis varios ex ſe promit ſurculos: majoı in aurem & membranam exquiſitiſſimi ſensûs expandi ditur: & ſonorum omnium ſpecies ad cerebrum defert: mi nor ad linguam & laryngem excurrit. Ob vaſorum ergò communionem aurium & linguæ affectus facilè commu nicantur. Hinc vellicatâ auris membranâ, tuſſis ſicca oritur. Hinc ſurdi omnes ferè muti ſunt, aut ſaltem ægrè loquun tur, affecto nervo auditorio, qui cum conjugatione ſeptima implicatur. Canaliculus verò ille à ſecundo auris meatu car tilagineus eſt: & ad os palatumq; fertur. Ductus hic tùm ex purgando aëri innato, & aurium recrementis emittendis di catus eſt: tùm ut inſitus aër novi aëris per os inſpirati appul ſu reficiatur: tùm ut aëri externo per auris foramen impetu irruenti per hanc viam aditus pateat. Ab ore igitur ad au res, & ab auribus ad os liberè meat remeatque aër: unde fit ut benè audituri cohibeamus ſpiritum, ne inſpirato aëre co pioſiſſimo impleatur cochlea, & tendatur tympanum. Oſc tantes verò ſonos acutè non audimus, quia oſcitatione it diſtēditur & inflatur tympanum, ut ſonos excipere nequea Quinimò ſcalpentes aurem, movemus ſalivam, eò quò compreſſione illa ſordium fiat expreſſio in ductum cartila gineum, & ab eo in linguam.

QUÆST. IV.

Cur luxatio maxillæ inferioris apud Hippocr. *ſit lethalis?*

H*Ippocrates lib. de articulis* inquit, niſi inferior maxill reponatur, periculum vitæ imminere, ob febres cont nuas & ſoporem torpidum. Ratio eſt: quoniam muſculi tem poralis tēdo in acutum maxillæ hujus proceſſum, qui κορώ dicitur, inſeritur. Maxillâ autem luxatâ, diſtenditur & alte ratur muſculus ille: cujus diſtentio periculoſa eſt: eò quò

cer

cerebro ſit vicinus, & maximam cum eo per inſignes nervos habeat communionem. Cùm igitur ambæ partes, tendo videlicet iſtius muſculi, ipſeq; nervus per muſculum diſperſus ſentiant exquiſitè, & in luxatione vehementer diſtendantur, mirum non eſt, dolores inde oriri atroces, atque ita urgentes, ut tùm illorum, tum etiam febris excitatæ ratione hominem quandoq; tollant è medio. Nam & convulſiones ſæpe ſuperveniunt, & vigiliæ, & proſtrata ciborum appetentia. & virium conſequitur infirmitas, ſpiritibus ſcil. diſſipatis, partim etiam à febrili calore conſumptis.

QUÆST. V.

Cur liquida quæ ſunt, deglutiri interdum à quibuſdam non poßint: poßint autem deglutiri quæ ſolida & craſſa?

EXiſtimamus, cũ actio deglutitionis in ejuſmodi caſu, quo ad liquidorum uſum, ſit læſa: affectum aliquem præter aturam in organis deglutoriis latere. Organa autem talia ınt varia: præcipuè lingua, muſculi faucium, muſculi œſohagæi, & fibræ ejus internæ, quæ rectæ ſunt, & externæ, uæ orbiculares. Quando igitur muſculi vel linguæ, vel ucium, vel gulæ παραλύσει laborant, fit, ut quæ craſſa ſunt, dura, faciliùs, ægriùs contrà, aut prorſus non, liquida deglutiantur. *Ratio eſt:* quoniam majore facultatis motricis bore, & inſtrumentis fortioribus indigent liquida, ut comrehendantur ac deturbentur quàm ſolida, quæ ob ſubſtanæ craſſitiem & ſoliditatem comprehenduntur faciliùs. uod ſi rogetur, quæ cauſa ſit, ſi fiat contrarium, h. e. cùm lida ægriùs, liquida contrà faciliùs deglutiuntur? *Reſp.* oc fieri præcipuè ob languorem & imbecillitatem facultas attractricis, idque œſophagi potiſſimùm ratione, qui alia intemperie, humida præſertim, correptus. Tunc namque

que craſſa & dura, quia ad motum ſunt tardiora & pigriora, non facilè attractrici obſequuntur, & proinde difficiliùs deſcendunt. Contrà, quoniam liquida ad motum parata ſunt, facilè tractrici virtuti cedunt. Poteſt etiam cauſa eſſe obſtructio, coarctatio, exulceratio &c. organorum deglutitioni inſervientium.

QUÆST. VI.

Rectene membranula illa, frænulum linguæ appellata, avellatur in infantibus?

SOlent obſtetrices in omnibus infantibus ſine ulla diſcretione, unguibus membranulam hanc avellere: ratum habentes, quod ſi relinqueretur, infans loqui non diſceret. Verùm mos hic & abuſus omninò eſt improbandus. Non enim neceſſarium hoc eſt in omnibus, ſed in iis ſaltem, in quibus vero & naturali linguæ ligamento funiculus quidã eſt adnatus, qui linguæ ad extremum alligatur: quod tamẽ ex multis millibus vix uni accidit. Cùm enim hominis præſtantiſſimæ actiones ſint ratio & oratio: certè natura injuſta videri noverca poſſet, ſi in omnibus partem illam præpeditam condidiſſet, cujus tamen uſu à cæteris diſtingui animalibus homo deberet. *Cauſæ autem* cur perperàm hoc ab obſtetricibus fiat, & propterea à parentibus concedi non debeat, hæ ſunt. Primò qnia unguibus moliuntur avulſionem illam, qui aliquid in ſe maligni videntur habere & venenati, propterea quòd qui raſuram eorum biberunt, miris modis vomere cogantur: quodque umbilico appliciti, ventrem ſolvant. Deinde, quoniam avulſionem illam ineptam & intempeſtivam plerunque ſequuntur linguæ inflammationes, ut poſtmodum infantes apprehendere pupillas non ampliùs poſſint. Unde fit, ut ſæpiùs moriantur.

QUÆST.

QUÆST. VII.

Quamnam ob cauſam in angina rubeat aliquando ſternum & cervix?

HIppocrat. *ſ.7. aphoriſm.* 49. tumorem & ruborem in pectore ſupervenientem anginoſis bonum prædicit. Rubet autem non tantùm ſternum, ſed & cervix. Sternum quidem, per continuitatem muſculorum bronchiorum, qui communes laryngis dicuntur. Hi enim à ſummo ſterno oriuntur, & inſeruntur in latera thyroidis. Rubent verò cervicis latera per muſculos œſophageos, & colli anterior ſuperiorque pars per continuitatem muſculorum, qui ab hyoide orti, in cartilaginem thyroidem implantantur. *Cæterùm* rubor hic in angina modis fit duobus; uno per μετάστασιν, i.e. decubitum humoris ab interioribus muſculis ad externos: altero per ἐπιγένεσιν, i. e. propagationem, quando videlicet efferi humoris tanta eſt copia, ut internos muſculos obſideat. Qua diſtinctione diſſentientes *Hippocr.* loci conciliari poterunt. *In prognoſticis* namque & *Coacis*, anginam vult ſalutarem eſſe, in qua rubent ſternum, & cervix: *Quibus* ait, *unà rubent & fauces, & cervix, & pectus, longiores quidem ſunt illæ anginæ: ſed maximè ex iis evadunt.* Contrà, *ſect.* 2. *l.* 2. *Epidem.* anginoſam mulierem cum rubore colli & pectoris ex utraq; parte quarta die mortē cum vita commutâſſe teſtatur. Ex quibus infertur, ruborem in angina, qui fit per decubitum, ſalutarem: eum verò qui fieri conſuevit per ἐπιγένεσιν, lethalem eſſe.

QUÆST. VIII.

Quot modis purulenta Empyicorum materia contenta in cavitate Thoracis expurgetur, & per quas vias?

PUrulenta Empyicorum materia ex *Hippocr.* ſententia. 4. potiſſimùm modis evacuari ſolet. 1. per ἀνακάθαρσιν:

 quan-

quando materia hæc motu proprio, validaque thoracis contentione excutientis quod moleſtum eſt, excernitur, fitque per arteriam aſperam in os. Thorace enim diſtento, pulmo ſpongiæ inſtar effuſum pus ſugit: eo autem contracto concidens pulmo purulentam materiam in aſperas trudit arterias: à quibus per continuitatem ad os fertur, atque ita tuſſiendo excernitur. Eſt hæc Naturæ familiaris valdè, & expetenda, quoniam non modò fit per loca conferentia, verùm etiam validum robur omniũ facultatum indicat, eſtq; propria Empyicorum Pleuriticorũ & Peripneumonicorum criſis, cujus *Hippocrates* diverſis in locis mentionẽ facit. *Alter modus fit per* περίῤῥοιαν. Etenim, ſi Natura ἀνακάθαρσιν moliri nequit, idque vel ob languorem & imbecillitatem facultatis motricis, vel ob ipſius puris craſſitiem, lentorem & viſciditatem, alias ſibi parat vias, per quas quod ſibi noxium ſentit, expellit, hinc ſæpè per urinas purulentam expurgat illuviem. Atque hic modus excretionis ſecundo loco eſt expetendus, quoniam nihil naturæ faceſſit negotii: dolore tantùm & ſtranguria fugaci incommodat. *Tertius modus fit per diarrhoêam*, ſeu alvi profluvium, quanquam rariùs. Peſſima hæc eſt excretio: quoniam ventriculi ac inteſtinorum facultatem naturalem labefactat, & dyſenteriam cauſatur penè inſanabilem. Meminit hujus *Hippocr. in Coacis* cùm inquit, *Empyicis ſi pus ducatur à pulmone per alvum, ſignum eſt lethale. Quartus expurgationis modus fit per abſceſſus*, eſtque itidem ſalutaris, dummodò fiat per abſceſſus partium inferiorum. Abſceſſus enim κατάῤῥοπος eſſe debet. *Cæterùm*, cùm ex dictis eluceſcat, purulentam Empyicorum illuviem juxtà modum excretionis ſecundum purgari nonnunquã per urinas, haud immeritò quæritur, per quas vias illa ad Renes, urinarioſque meatus deveniat? Reſpondetur ad hoc quæſitum, non omnium qui hac de controverſia aliquid literarum monumentis conſignârunt, eandem eſſe ſententiam. *Eraſiſtratus* enim putavit, fieri iſtam expurgatio-

nem

nem per dextrum cordis ſinum, & venam cavam ad renes, ita quidem, ut pus primò exugatur à pulmonum carne rara & ſpongioſa: tùm à vena arterioſa ducatur in dextrum cordis ſinum: ab eo in cavæ truncum, indeque per emulgentes in renes, ureteres & veſicam. Sed falſa hæc eſt opinio: quoniam nihil per venam arterioſam in dextrum cordis ſinum influit, ob valvulas ſigmoideas illius vaſis, nihilque per venam cavam è corde egreditur, ob valvulas venæ hujus foris intrò ſpectantes. *Fallopius* exiſtimavit, excretionem hanc fieri per venam illam propê diaphragma ab azygo promanantem, ſeſeque in emulgentem dextram inſigentem. Hanc viam, quamvis non neget doctiſſimus *Andreas Laurentius*, rarum tamen hoc & inſuetum eſſe arbitratur: quia nec hiant venarum oſcula in thoracis cavitatem, nec motu ullo agitantur venæ quò pus ſugere queant: exudare enim pus craſſum viſcidumque per tunicas venarum eſſe difficilimum. *Alii* cœcos occultoſq; dicunt expurgationis hujus eſſe meatus, hac permoti ratione, quòd totum noſtrum corpus ex *Hippocratis* ſententia ſit σύῤῥουν καὶ σύμπνουν, i. e. confluxile & conſpirabile. At licet nec hoc negandum, non tamen confugiendum ad occultos meatus, cùm manifeſti ſatis evidenter poſſint oſtendi. Ut igitur quid hac de re ſtatuendum ſit, proferamus in apertum, credimus, *Galeni* ſubſcribendum eſſe ſententiæ, qui *lib. ε. de loc. affect.* inquit, pus in thorace collectū exugi à pulmone: ferri in aſperam poſtmodùm arteriam: ab hac in ſiniſtrum cordis ſinum, inde in aortam, tandemque ab hac defluere in arterias emulgentes. *Sed objiciunt nonnulli*, fieri hoc non poſſe, propterea, quòd loca hæc non ſint συμφέροντα, quòdque à pure hoc tranſeunte, inquinentur ſpiritus vitales, quibus impurioribus redditis, ſyncopen ſuccedere ac leipothymiam, ſit neceſſe. Verùm facilis ad hæc eſt reſponſio. Alud quippe eſt moveri motu critico, aliud ſymptomatico: aliud fieri naturæ vi & vehementiore niſu, aliud vi & contumacia morbi: aliud pro-

 cedere

cedere à facultate, aliud ab affectu: aliud deniq; valida, aliud debili & infirma exiſtente virtute. Puris igitur hæc excretio, facta per ſiniſtrum cordis ventriculum, ſi ſit critica, vireſque nullam perpeſſæ jacturam, ſine ullo ægrotantis fit incommodo. Retinet enim & conſervat Natura ſpiritus ad meliores uſus, noxiaque tantùm excludit. At verò, ſi virtus ſit proſtrata, moritur iu ipſa expurgatione æger; eoque poſt obitum diſſecto, totus ſiniſter cordis ventriculus ſæpè pure refertus apparet.

QUÆST. IX.

Quomodo ſit intelligendum, quando dicitur, Cor *ſapere*, pulmones *loqui*, fel *commovere iram*, ſplenem *efficere riſum*, jecur *verò cogere ad amorem & libidinem?*

C*Or ſapit*, non reſpectu ſubjecti: quaſi ſedes ſit & domicilium ſapientiæ & intellectus, ſed reſpectu cauſæ efficientis, nimirùm ratione ſpirituum vitalium, qui in cerebro in animales converſi organa ſunt uti ſenſus & motus, ita & intellectus. Sapit ergò non ſubjectivè & formaliter, ſed ἐνεργητικῶς, virtualiter & effective, quoniam principium eſt efficiens rationis & prudentiæ, quanquam remotum & mediatum. *Pulmo loquitur*; itidem non per ſe & ſubjectivè, ſed reſpectu materiæ, aëris videlicet, quem ad vocem edendam ſubminiſtrat, & ſine quo nulla formari poteſt vox. *Fel commovet iram*: quia calidum & ſiccum, corpuſque cholericum reddit, ad cujus temperaturam mores quoque animi ſequi eſt neceſſe *Splen ridere facit*: ſcilicet ex accidente; quoniam cauſam mœroris & triſtitiæ, ſuccum ſcil. melancholicum ad ſe trahit, quo poſtmodùm à maſſa ſanguinea remoto, corpus in riſum & hilaritatē fit pronum. *Cogit amare jecur*: itidem tanquam cauſa per accidens: quoniam ſanguinem producit, qui ſeminis eſt materia. Hoc antem illud eſt,

quod

quod amare cogit homines, tantò quidem impenſiùs, quando ipſum & copioſius extiterit, & acrius atq; mordacius.

QUÆST. X.

Quæ cauſa, quòd ii, quibus ventriculus eſt debilis & frigidus, palleant?

Ἀτροφία quotidiana docet, faciem eorum, qui frigidum debilemque obtinent ventriculum, pallere. Cauſa eſt, quoniam ventriculus malè concoquit, & loco boni laudabiliſque chyli cruditates gignit: quæ ſi ad hepar deducantur, in bonum verti ſanguinem non poſſunt. Vitia enim primæ concoctionis in ſecunda perfectè & integrè emendari nequeunt. Cùm igitur crudus & phlegmaticus ſanguis in hepate generetur, fit, ut illius ratione bonus eſſe color in facie nequeat. Vividus enim color ſpirituum puritatem, ſanguinis bonitatem, & caloris ubertatem poſtulat. Sanguis dat ruborem: ſpiritus & calor ſplendorem. Qualis ergò humor latet intus, in corpore, talis color effloreſcit incute.

QUÆST. XI.

An vulnera ventriculi lethalia ſint & ἀθεράπευτα?

HIppocr. aphor.18. ſect.6.* ajentem defendit. Idem ſentit *Celſus l.5.c.6.* idem *Avicenna l.4. Canon. fen.4. tr.1. c.2.* Contrà *Schenckius l.3. de part. natural. ſ-1.* hiſtorias aliquot ex Medicoruuı fide digniſſimorum monumentis profert, quibus ventriculi vulnera curata fuiſſe teſtatur, quod & ex recentioribus nonnulli planum faciunt. Proinde vulnera hæc diſtinguenda videntur. Et 1. *ratione magnitudinis.* Sunt enim vel parva ſolùm & ſuperficiaria, non penetrantia: vel magna effatuque digna & penetrantia, quæ ſcil. uſque ad internam cavitatem pertingunt, vocanturque ab Hippocr. διακοπαί. Deinde *ratione loci*, cui ſunt inflicta. Vel enim inflicta

flicta ſunt ſiniſtro, vel dextro orificio, vel fundo, vel partibus lateralibus. Juxtà primam ergò diſtinctionem ventriculi vulnera ſuperficiaria conſolidari poſſe *Galenus* concedit. Penetrantia verò rariſſimè ſanari dicit. Cauſam hujus difficultatis reddit geminam, *Una* eſt, quia ſubſtantia ventriculi membranoſa exiſtit. *Altera*: quia ipſi, ut partibus externis, medicamenta imponere minimè licet. Juxta ſecundam diſtinctionem periculoſiſſima ſunt vulnera magna & penetrantia orificii ſiniſtri: quod à veteribus dictum fuit καρδία. *Rationes ſunt ſequentes*. I. quia inſignem habet cum corde & cerebro conſenſum. II. quoniam ob nervos ſtomachicos exquiſito admodùm ſenſu præditum eſt. Unde ſauciatum acerbè dolet. III. quià remedia illi applicari commodè non poſſunt. Nam potiones, quæ ejus causâ hauriuntur, ſtatim ad fundum abeunt. IV. quia ſedes eſt appetitus ciborum animalis: ut fundum officina chylωſεωs, & alimentorum receptaculum: Ideóque vulnerato orificio iſto perit appetitus ciborum: ex quo reliquum corpus ſuo defraudatur genio, & marceſcit ac contabeſcit. V. quoniam graviſſima ſequuntur ſymptomata: v.g. leipothymiæ, ſyncope, ſingultus, vomitio crebra; atroces dolores, vigiliæ, extremorum refrigeratio, ſudores ſyncoptici, anorexia, convulſiones. VI. quia pars eſt nervoſa: membranoſa, exanguis, & propterea ἀνίατος. *Hiſce vulnerib. minùs periculoſa ſunt*, in fundo accepta, idque. 1. quia fundum craſſius eſt, & carnoſius, & idcircò faciliùs conſolidatur. II. quia medicamina vulneraria aliquandiù in eo manent. III. quoniam tanta illius dignitas non eſt, quanta orificii. IV. quia ejus ſenſus non eſt adeò exquiſitus ut orificii. *Cur autem* omnia in univerſum ventriculi vulnera, quæ magna ſunt & penetrantia, periculoſa ſint, partim ex dictis liquet, partim ex ſeqq. rationibus apparet. I. quia ejus officium toti corpori ſummè neceſſarium eſt: eò quòd χυλώσεως ſit officina, quæ reliquarum concoctionum eſt fundamentum. II. quia *Quintus* Serenus ventri-

ventriculum Regi, comparat: cui ſi benè ſit, benè quoq; eſſe reliquo corpori ſoleat: ſin malè, malè etiam reliquum corpus ſe habeat. III. quia vulnera ventriculi ob exanguem, nervoſam, membranoſamq; ſubſtantiam difficulter conſolidantur. IV. quia ſi labia vulneris maximè ſint conjuncta, manere tamen conjuncta non poſſunt, propter cibum & potum, qui quotidiè aſſumendus. V. quia medicamenta, quæ vulneri adhibentur, ad locum quidem laborantem perveniunt, ſed diu in eo non perſiſtunt. Ideóque etiam parum, aut nihil efficiunt. VI. quia ventriculus acutè ſentit, & cum cerebro. corde & hepate, partibus principibus, mirè conſpirat. VII. quoniam illo ſauciato, ſymptomata periculi plena ſuperveniunt: utpote ſingultus, vomitio, chyli exitus, leipothymiæ, extremorum frigus. *Quæritur autem*, quid dicendum ad hiſtorias, quas *Schenckius* aliique recentiores referunt de magnis & penetrantibus ventriculi vulneribus, quæ ſanata fuiſſe ſcribunt. *Reſp.* ea inter τὰ θαυμαστὰ, & & quæ rarò eveniunt, reponenda eſſe: & curationem eorum *naturæ ſolertiæ, virium robori, carnoſitati ventriculi, fidelitati* ac peritiæ Cheirurgi, *obedientiæ* ægri, *& rerum neceſſariarum affluentiæ* adſcribendum eſſe.

QUÆST. XII.

Cur in Ileo & Colica quandoque & chylus, & flatus, & fæces, & noxii humores per ſuperiora rejiciantur, nihilque per inferiora excernatur: ne quidem clyſteribus injectis: cùm tamen inteſtinis fibræ adſcribantur tranſverſæ & orbiculares: quarum beneficio motus fit periſtalticus, contrahentibus ſcil. ſeſe inteſtinis supernè deorſum, & noxia infernè dejicientibus?

RESp. Cauſam hujus rei eſſe motum inteſtinorum περισταλτικὸν, ſive conſtrictorium appellatum. Is quippe duplex eſt: unus κατὰ φύσιν, quo infrà tranſmittitur quicquid chyli,

chyli, humorum, fæcum, aut etiam flatuum hæret in inteſtinis, fitque beneficio fibrarum transverſalium, ſeſe supernè deorſum contrahentium. *Altero verò* παρὰ φύσιν eſt, ἄνω εἴλησις vocatus, quo ordine planè inverſo & flatus, & fæces & chylus per ſuperiora rejiciuntur, inteſtinis ſeſe dictarum fibrarum orbicularium ope infernè ſurſum colligentibus, ita ut nihil per inferiora queat excerni, ne clyſteribus quidem inditis quantumvis acribus- idque vel ob phlegmonem inteſtinorum ductus coarctantem: vel oppilationem quandam contumacem eoſdem penitùs occludentem: vel denique ob levem aliquam & ſuperficiariam exulceratione͂. In hac enim irritata inteſtina ſurſum amandant quæ ſibi nocitura quaſi prævident, contractionem præter morem ab inferiore ſui parte inſtituentia. Itaque cùm ob cauſas has enumeratas, chylus, flatus, fæces, noxiiq; humores deſcēdere nequeant, facultas inteſtinorum expultrix obſervato quidem primùm ordine à Natura inſtituto, à ſuperiore parte contractionem molitur, ut, quod ſibi noxium, expellat, hocque ſemel tentat atque iterum: ſed cùm nihil queat efficere, ordine planè inverſo contractionem ab infernis tanta vi inchoat, ut, quæ continentur in inteſtinis, per os rejiciantur. Id quòd fieri maximè ſolet in miſerrimo illo affectu, aliâs *volvulus & miſerere mei* appellato, in quo horrendo cum adſtantium aſpectu, fæces alvinæ, prægreſſo priùs ſingultu per ſuperiora excernuntur, cum ſubſequente mox laborantis pernicie atque interitu.

QUÆST. XIII.

Cur hepate intumeſcente diaphragma offendatur: & ab ejus pondere detrahatur? Item cur tuſſim ſiccam in hydropicis cauſetur. & dyſpnoeam excitet?

HOc fit, quia jecur ſepto non modo vicinum: verùm etiam

etiam eidem annexum. Unde vel preſſo ſepto, vel deorſum tracto dicta ſymptomata oriuntur: maximè dyſpnoca, quæ ſæpè hydropem multis menſibus præcedit: ita ut ægri decumbere non poſſint, ſed in lecto ſedere cogantur.

QUÆST. XIV.

Cur quibus lien tumet & diſtenditur, flatus per alvum vix erumpere queant?

RAtio hujus quæſiti petitur ex Anatome Conſtat enim, colon inteſtinum eſſe fæcum flatuumque receptaculum. In confeſſo quoque eſt, colon à dextro réne protendi ad jecoris cavum, hinc ad fundum ventriculi, cui etiam annectitur, tùm lieni accumbere, & ſiniſtro quoque reni alligari, à quo in poſteriora reflectitur, Diſtento igitur liene, comprimitur colon quoq; inteſtinum, quod ei vicinum, quo compreſſo fieri nequit, quin flatus poſteà cohibeantur.

QUÆST. XV.

Quomodo lienoſi expurgentur per urinas, & per quos ductus?

Conſtat, ſpleneticos & melancholicos ſero quam maximè abundare, unde vel ſputatores, vel ſudatores, vel erucatores, vel urinatores, vel denique crebris obnoxios eſſe defluxionibus. Docet hoc *divinus ſenex Hippocr.* qui *lib.* 4. *de morbis*, ſuccum melancholicum *aquam* nominat, eò quòd non ſolùm multum in ſe contineat ſeri, cùm frigidus ſit, ſed partium primæ & ſecundæ concoctioni deſtinatarum calorem adeò infringat, ut fieri non poſſit, quin inde cruditatum, humorumque ſeroſorum proventus oriatur uberior. Confirmat quoque hoc ipſum partim ratio, partim verò experientia. *Ratio quidem*, quoniam melancholia humor eſt valdè craſſus, cui propterea ſerum debuit permiſceri, ut il-

lum dilueret. ejuſque eſſet vehiculum, quò meatus ſubire poſſit anguſtiores. *Experientia verò oſtendit*, quartanarios ſolutis paroxyſmis febrilibus nulli ferè vacuationis generi magis patêre, quàm ſudoribus. *Quòd deinde* eadem melancholia per urinas purgetur, inde elucet: quoniam *Hippocrat. l. de intern. affect.* lienoſis præſcribit diuretica: *& Galen. l. 2. ad Glaucon.* quartanarios curat diureticis: quòdque urinæ nigræ eidem notæ ſint colliquati lienis: fueritque obſervatum à quibuſdam, lienoſos quamplurimos urinarum nigricantiũ larga profuſione ſanatos eſſe. De τῷ ὅτι ergò dubium eſt nullum. Sed per quos ductus inquies? Dicunt nonnulli ſerum hoc à liene remeare ad ramum ſplenicum: ab hoc ad venam portæ: dehinc ad cavam: inde ad emulgentes. Sed iter valdè diſtans eſt. Breviorem viam monſtrat doctiſſimus *Laurentius*, cujus ſubſcribimus ſententiæ. Putat per arterias potiùs quàm per venas expurgari ſerũ lienis. Sic enim breviori & patentiore ductu à liene ad arteriam emulgentem credit vacuari poſſe humorem melancholicum.

QUÆST. XVI.

Quî fiat, quòd tam mirabilis κοινωνία *intercedat utero cum mammis?*

MIrabilem duarum iſtarum partium conſpirationem eſſe, multis indiciis probari poteſt firmiſſimè. Nam extenuatio mammarum in gravidis abortum portendit, *aphor. 37. ſect. 5.* Maris quidem, ſi dextra mamma extenuata ſit: fœminæ verò, ſi ſiniſtra: *aphor. 38. ſect. 5.* quia mares dextra uteri parte: fœminæ ſiniſtra magis geſtantur: *aphor. 48. ſect. 5.* Lactis præſentia in muliere, quæ nec prægnans eſt, nec puerpera, ſuppreſſionis menſtruorum eſt indicium, *aph. 39. ſect. 5.* Sanguis pravus ob menſium retentionem p. n. in mammis collectus, maniam ſignificat: *aphor. 40. ſect. 5.* Lactis è mammis gravidarum copioſior effluxus imbecillitatem

tem fœtus arguit, *aphoriſ.* 52. *ſect.* 5. Firmitas & ſoliditas mammarum in gravidis fœtum benè valere teſtatur *aphoriſ.* eodem. Extenuatio mammarum in gravidis futuri abortus nuncia eſt: Durities verò dolorem aut ad mammas, aut coxas, aut oculos, aut genua præmonſtrat: *aphoriſm.* 53. *ſect.* 5. Lactis apparitio in mammis gravidarum ſignum eſt fœtus jam perfecti & abſoluti: teſte *Galeno l.* 14. *de uſu part. cap.* 4. Indicat enim, fœtum jam ita ſe habere, ut moveri poſſit. Id quod maribus ſecundum Hippocr. *l de nat. pueri*, menſe tertio: fœminis verò, quarto contingit. Paritas mammarum in gravidis paritatem infantis, ejuſque adhùc augeſcentis, nec non matricis exiguitatem prodit. Frequentiſſima inſuper humorum eſt μετάστασις ex mammis in uterum: & rurſus ex utero in mammas, quemadmodum *Hippocr.* inter alia *lib. de glandulis* docet. Quo etiam illud ſpectat, quòd *Galenus l.* 14. *de uſu part. cap.* 4. tradit, ſinuum ſcil. uteri numerus, quem non ſine admiratione naturam mammillis æqualem feciſſe ſcribit. Item, quòd mammæ blandè leniterque contrectatæ libidinem excitent. *Hæc ſanè*, & ſimilia alia ſtupendum mammarum & uteri conſenſum adeò confirmant, ut τὸ ὅτι nullatenus verſetur in dubio: ſed de τῶ διότι, hoc eſt, cauſa iſtius conſenſus laborandum videatur. Eam verò, vel in viciniam: vel in generis, ſive ſubſtantiæ ſimilitudinem: vel in vaſorum communionem & ſocietatem referendam cenſemus. Verùm *vicinia* quidem hujus conſenſûs cauſa ſtatui non poteſt: quoniam uterus notabili intervallo à mammis diſtat. *Neque generis ſimilitudo* illius eſt cauſa, quia uterus corpus eſt membranoſum, frigidum, & exangue: mammæ verò ex glanduloſis conſtitutæ ſunt corporibus, quæ carnis ſunt ſpecies. Supereſt ergò, ut conſenſûs iſtius, *vaſorum ſocietatem* eſſe credamus, quam & *Galenus lib. de venar. & arteriar. diſſect. cap.* 5. & 8. agnoſcit, ubi idem planè dicit,

 quod

quod recentiores Anatomici, quando de rectis Abdominis muſculis agunt, monent. Ajunt enim, per internam rectorum muſculorum partem venarum duarum propagines excurrere: epigaſtricæ ſcil. & mammariæ. Et epigaſtricam quidem ſurſum per epigaſtrii muſculos: mammariam autem deorſum per internam ſterni partem, triangularemque muſculum ferri. Ramos verò epigaſtricæ, qui rectos attingunt muſculos, ſub facie illorum interna cum ramis mammariæ circa umbilicum per ἀναστομώσεις conjungi: & ex mutua harum venarum exoſculatione fieri, ut tranſitus ab utero ad mammas, & vice verſa ab his ad illum pateat: miraque συμπάθεια utrarumque partium exiſtat. Hanc *Galeni* ſententiam plerique Anatomici, excepto tamen *Laurentio*, receperunt: qui tamen non prorſus eam damnat: ſed duntaxat ſuſpectam quodammodo habet: ſeqq. de cauſis. I. quia vaſa hæc, quæ ſub rectis abdominis muſculis exoſculari ſe dicuntur, etiam in viris reperiuntur. Ex quo concluditur, nutritionis tantùm causâ ſurſum ferri. II. quia epigaſtrica vena ſæpè ab iliaco deſcendentis cavæ ramo, ſæpiſſimè à crurali propagatur: ad uterum verò minimè fertur. Mammaria autem à ramo aſcendentis cavæ, quem ſubclavium nominant, oritur: mammas autem neutiquam attingit: niſi fortaſſis capillari, & ferè inſenſili ramo. Unde neſcire ſe ſcribit, qua ratione mammariæ ſibi nomen vendicârit, cùm mammæ venas habeant ampliſſimas, quæ à thoracicis derivantur. Putat ergò, poſſe quidem per vaſa commemorata aliquem eſſe conſenſum: cùm juxtà *Hippocr.* doctrinam, omnia in humano corpore conſpirent, confluant, atque conſentiant: patentiores tamen, breviores, magiſque conſpicuos mirabilis uteri & mammarum κοινωνίας ductus agnoſcit, nimirùm venas quaſdam internas. Anatome namque docet, à ramo venæ cavæ axillari, inſignes ferri ad utramque mammam ſurculos: ad ute-

rum

rum verò innumeras à ſpermatico & hypoſtaſtico cava ramo propagines diſtribui. Quare veriſimilius eſſe dicit quòd per internas illas, inſigneſque venas humores à mammis ad uterum, & ab utero ad mammas refluant. Nam, quando ſanguis v. gr. ab utero ad mammas concedit, omnium primò per hypogaſtricam aut ſpermaticam venam, quæ utero peculiares ſunt, tranſit ad truncum venæ cavæ. 2. à trunco cavæ migrat in ramum axillarem. 3. ab axillari in thoracicas, quæ inſignes ſunt, & tùm muſculis pectoralibus, tùm glandoſis mammarum corporibus tributæ, meat. Contrà, cùm ſanguis, lac, aliuſve humor à mammis ad uterum ſe confert, primùm à thoracis venis regurgitat in axillares: ab his in truncum venæ cavæ deſcendentem: à quo per ſpermaticum ramum in uterum: per hypogaſtricum verò nunc in uterum, nunc in veſicam abit: unde lacteæ aliquando urinæ poſt partum funduntur. Nam veſica ab hypogaſtrica vena ramulos accipit. Quamvis *Laurentius* minimè neget, quin lactis expurgatio etiam ad renes & veſicam, per emulgentes venas fieri queat.

QUÆST. XVII.

Cur unum inteſtinum rectum ex omnibus abdominis, imò totius corporis partibus, hoc habeat particulare: ut à jecore duplicem venam obtinuerit? ramum ſcil. à vena portæ, & tres à vena cava?

RESP. In cauſa eſſe duplicem hujus inteſtini ſubſtantiam: muſculoſam ſcil. & membranoſam: quarum cùm hæc craſſiorem ſanguinem requirat, qualis eſt is, qui in vena portæ cōtinetur: illa verò magis elaboratum, qualis eſt venæ cavæ: ideóque ad nutriendam recti inteſtini ſubſtantiam dela-

tus fuit ramus à vena lienari: à vena verò cava rami tres ad nutritionem muſculorum inteſtini

QUÆST. XVIII.

Num pingues & obeſi βραχυβιώτεροι *ſint gracilibus?*

ITa ſentire videtur *Hippocrat. aphoriſm.* 44. *ſect.* 2. cùm inquit, *Qui naturâ ſunt valdè craſſi, breviore vita fruuntur, quàm qui graciles.* Ad cuijus ſententiæ confirmationem ſuum quoque adſcribit calculum *Galenus* in comm. quando dicit, optimum eſſe, benè eſſe carnoſum, h. e. neque valdè craſſum, neque admodùm gracilem. Exceſſum tamen in craſſitie deteriorem exiſtere, quàm in gracilitate. Hinc aſſerit, quòd graciles ad longam perveniant ſenectam, propterea quòd venas ſortiti ſint largas admodùm & amplas, multumque in iis contineant ſanguinis, ſpiritus & caloris: hoc ſolùm habeant incommodi, quòd promptè à cauſis evidentibus atque externis offendantur, cùm nullum foris habeant munimentum. Obeſi contrà venas & arterias habeant anguſtas, ac propterea paucum ſanguinem, paucos ſpiritus, exiguumq; admodùm calorem, adeò, ut cùm ætate proceſſerint, celeriter in ipſis, etiam levi de cauſa, calor nativus deſtruatur. Addit tamen, *Hippocratem* diſtinguere inter craſſitiem & gracilitatem. Aliam enim craſſitiem dicit nativam, & à primo ſtatim ortu contractam: aliam verò adventitiam, victu & pleniore, & delicatiore introductam. Gracilitatem quoque aliam nativam facit à caliditate & ſiccitate corporis, cutiſque raritate provenientem: aliam vero morboſam ſtatuit, qualis ſolet eſſe tabidorum, hecticorum: & qui longis aut acutis morbis laborârunt. Quando ergò confert inter ſe naturâ craſſos cum naturâ

graci-

gracilibus, inquit, quòd illi brevioris ſint ævi, non ſolùm ob cauſas enumeratas, verùm etiam propter cutis denſitatem, quæ efficit, ut tales putridis febribus ſint magis obnoxii. Retinentur enim ob denſitatem fuliginoſa excrementa, : quæ poſteà humores in venis contentos corrumpunt. Quam ad rem plurimum etiam facit venarum anguſtia, quæ cùm facilè obſtruantur, mirum non eſt, quin ob ortam inde humorum putredinem, febres putridæ, & ut *Celſus* ait, diſpnoeæ, & ſuffocationes generētur. Secus verò ſe habent, qui naturâ ſunt graciles; ex quibus tamen teſtante *Galeno* vivaciſſimi ſunt, qui εὔσαρκοι, quadrati, πολύσαρκοι, corpulenti & carnoſi.

F I N I S.